

Стоян В. І.

К. е. н., доцент кафедри фінансів

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І ЗВІТНОСТІ У СИСТЕМІ КАЗНАЧЕЙСТВА

Облік і звітність є ключовими елементами управління бюджетним процесом. Прийняття управлінських рішень базується на всебічному і глибокому аналізі облікових даних. Обґрунтування цих рішень залежить, насамперед, від повноти й достовірності вихідної інформації, яка формується на базі обліку та звітності.

Проте у цій сфері діяльності перед Державним казначейством України досі постає низка невирішених завдань. Можливості органів казначейства щодо здійснення обліку за виконанням бюджету реалізуються недостатньою мірою; недоліками казначейського обліку є його складність і громіздкість, що, в свою чергу, призводить до виникнення численних помилок при його здійсненні та є перешкодою для підвищення прозорості державних фінансів. Вирішення зазначених проблем має стати передумовою для формування дієвого механізму управління державними фінансами, що дасть змогу забезпечити своєчасні розрахунки за зобов'язаннями держави і сприятиме розв'язанню проблеми незбалансованості бюджетів.

Питання касового виконання державного і місцевих бюджетів, ведення обліку та формування звітності про виконання бюджетів висвітлюються у працях відомих науковців та практиків. Однак, у вітчизняній економічній науці проблеми вдосконалення обліку та звітності у процесі касового виконання бюджетів висвітлюються недостатньо повно та системно, а відтак існує необхідність більш глибокого та комплексного їх вирішення у взаємозв'язку з іншими проблемами функціонування казначейської системи.

Проблемним у казначейській практиці є питання щодо порядку складання та надання фінансової й управлінської звітності. Звітність про виконання бюджетів та кошторисів розпорядників бюджетних коштів є громіздкою та складною для розуміння користувачів. Звітні дані відображаються у різних ракурсах, оскільки є різні користувачі звітної інформації. А часті зміни форм звітності зумовлені змінами у бюджетній класифікації та чинному законодавстві. Звітність консолідується по вертикалі Державного казначейства і вертикалі головних розпорядників бюджетних коштів, а отже має місце дублювання потоків інформації. При цьому частина аналогічних звітних даних містить неоднакову інформацію, що спричиняє додаткові витрати на її перевірку та врегулювання.

Для оптимізації та удосконалення фінансової й управлінської звітності необхідно визначитися щодо оптимальної кількості звітних форм та показників, які мають бути включені до них. Тому, позитивним було рішення щодо відміни складання та надання до органів державного казначейства розпорядниками бюджетних коштів усіх форм місячної звітності. Це пояснюється тим, що зазначені у звітах бюджетних установ дані ідентичні даним форм звітностей, що ведуться органами державного казначейства, і не містять більше інформації, крім звітності про дебіторську та кредиторську заборгованості.

Територіальні органи державного казначейства надають відповідним фінансовим органам, міським, міст районного значення, сільським, селищним радам або їх виконавчим органам місячні, кварталні, річні звіти про виконання місцевих бюджетів з метою їх опрацювання. Однак на даний час не встановлено конкретні терміни подання звітності про виконання місцевих бюджетів фінансовим органам і відповідним радам місцевого самоврядування з метою їх перевірки, що призводить до затримки аналізу зведеного звіту та складання пояснювальної записки до нього. Тому, для вирішення цієї проблеми, необхідно внести зміни до нормативних документів щодо казначейського обслуговування місцевих бюджетів з визначенням конкретних термінів надання органами казначейства звітності про виконання місцевих бюджетів користувачам фінансової інформації.

На даному етапі має місце «напівручна» обробка облікової інформації, зокрема при внесенні даних до форм звітності по спеціальному фонду державного і місцевих бюджетів в частині власних надходжень бюджетних установ. Це вимагає вдосконалення програмного забезпечення складання та консолідації фінансової звітності з урахуванням вимог нормативних документів. Для підвищення інформативності фінансової звітності та оперативної, зокрема, оптимізації термінів подання фінансової звітності потрібно суттєво модернізувати наявну технічну базу та створити передумови для належного функціонування прикладного програмного забезпечення.

Якісно новим програмним продуктом є АС «Казна», яка значно розширює можливості отримання інформації в режимі реального часу та дає змогу формувати звіти автоматично. При формуванні звітності про виконання місцевих бюджетів використовується програма формування та консолідації звітів «Звіт-М». За період з 2004 року ця програма достатньо удосконалена, але й надалі потребує постійних поновлень у зв'язку з тим, що відбуваються зміни у бюджетній класифікації та бюджетному обліку. Тому постійно вносяться зміни у довідники формул міжформенного контролю та міняються шаблони до форм звітності. Останніми роками спостерігається тенденція до зменшення поновлень, що свідчить про суттєве вдосконалення програми, однак ще не забезпечує належного її функціонування.

Незважаючи на ефективність програми «Звіт-М», виникає низка труднощів через велику кількість форм звітів. Особливістю звітності про виконання місцевих бюджетів є те, що всі форми звітів (доходи, видатки, кредитування, фінансування та інші) тісно переплітаються й ув'язуються між собою. В цій програмі прописується контроль по формулах за даними функціональної та економічної класифікації, звірка з даними звітів минулих періодів. Проблема полягає в тому, що зміни у формуванні звітів відбуваються, а поновлення розробляється зі значним запізненням. Тому слід повторно переформувувати всі форми звітів.

Для підвищення оперативності фінансової звітності про виконання бюджетів потрібно запровадити нові підходи до складання

звітності, а саме: створення загальної бази даних Державного казначейства, що формується за допомогою обов'язкових і необов'язкових параметрів. У результаті такої роботи фінансова та статистична звітність буде складатися не за окремими формами, як це прийнято сьогодні, а за окремими файлами відповідних показників, з яких можна буде формувати необхідну звітність.

Для забезпечення більш широкого співробітництва України з міжнародними організаціями, фінансовими установами на основі відкритості та прозорості інформації з економічних питань необхідно модернізувати систему бухгалтерського обліку в державному секторі з урахуванням єдиного плану рахунків бухгалтерського обліку з виконання бюджетів та кошторисів розпорядників бюджетних коштів. Це дасть змогу забезпечити прозорість облікових процесів, складання звітності та отримання інформації про фінансові операції, які здійснюються при проведенні операцій з бюджетними коштами.

Об'єднання обліку виконання бюджету і бухгалтерського обліку у бюджетних установах в єдиний план рахунків бюджетного обліку дасть змогу враховувати вплив операцій на вартість активів і зобов'язань, залишки конкретного типу активів, їх зміну в процесі виконання бюджету, стан на кінець звітного періоду. Така система обліку дозволить формувати достовірну звітність про проведені операції з бюджетними коштами й отримати необхідну інформацію для прийняття відповідних управлінських рішень.

Впровадження у казначейську практику вищезазначених перспективних програм і заходів дасть змогу покращити та вдосконалити діяльність органів державного казначейства щодо ведення бухгалтерського обліку та формування фінансової звітності про виконання бюджетів, посилення контролю за цільовим та ефективним використанням бюджетних коштів, за дотриманням бюджетного законодавства.

Література:

1. Стратегія модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007–2015 роки: Затв. постановою Кабінету Міністрів України від 16 січня 2007 р. № 34.
2. Наказ Державного казначейства України від 28.11.2000 р. № 119 «Про затвердження Положення про організацію бухгалтерського обліку і звіт-

ності виконання державного та місцевих бюджетів в органах Державного казначейства України».

3. План рахунків бухгалтерського обліку виконання державного та місцевих бюджетів: Затв. наказом Державного казначейства України від 28.11.2000 р. № 119.

4. Наказ Міністерства фінансів України від 11.03.2008 р. № 373 «Про затвердження формату та регламенту обміну інформацією між місцевими фінансовими органами та територіальними органами Державного казначейства України».

5. Наказ Державного казначейства України від 08.10.2004 р. № 173 «Щодо затвердження Правил складання звітності про виконання місцевих бюджетів».

Тимчук О. Й.

Викладач кафедри фінансів

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Процеси економічного оновлення і зростання визначаються розмірами й структурою інвестицій, якістю і швидкістю їх здійснення. Темпи приросту валового внутрішнього продукту корелюють із приростом обсягу, структурними і якісними змінами капіталовкладень.

За останні роки в інвестиційній діяльності утворилося своєрідне замкнуте коло. Недоінвестування економіки посилює спад виробництва, який, у свою чергу, спричинює зниження інвестиційних можливостей суб'єктів господарювання та держави. Зараз Україна поставлена перед об'єктивною необхідністю активізації інвестиційної діяльності та забезпечення диверсифікації капіталу в напрямі соціально орієнтованих структурних перетворень.

Проблеми регулювання інвестиційних процесів, ефективного здійснення інвестицій у всьому розмаїтті їх форм висвітлені в працях багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених. Суттєвий внесок у становлення цієї наукової галузі знань зробили провідні вчені В. Глушков, Дж. Данциг, А. Канторович, В. Леонт'єв, Дж. Нейман. Проблемам моделювання реальних інвестицій присвячені дослідження Е. Альтмана, А.А. Бакаєва, І.А. Бланка, О.Д. Василика,